

Bijlage 2: Escalatiemogelijkheden t.a.v. veiligheid op universiteiten en hogescholen

Aanleiding

Tijdens het commissiedebat Hoger Onderwijs en DUO van 23 april jl. heeft uw Kamer verzocht om meer duidelijkheid over welke mechanismen van escalatie er mogelijk zijn – ook wel een ‘escalatieladder’ genoemd – wanneer protesten op universiteiten of hogescholen uit de hand lopen of de veiligheid van studenten en medewerkers in het geding is. Hieronder volgt hierop een toelichting.

- Het is aan de instellingsbesturen om te zorgen voor een veilige leer- en werkomgeving voor studenten en medewerkers. Dit blijkt nadrukkelijk ook uit de branchecodes goed bestuur waaraan universiteiten en hogescholen zich gecommitteerd hebben. Daarnaast is een veilige leer- en werkomgeving een randvoorwaarde voor de continuïteit en kwaliteit van het onderwijs. Het College van Bestuur (hierna: CvB) moet zorgen dat het in staat is deze taak te vervullen en maakt hiervoor beleid.
- De CvB's kunnen studenten en medewerkers aanspreken op ongewenst en onveilig gedrag. Zij kunnen als werkgever ook maatregelen nemen jegens werknemers, studenten tijdelijk toegang tot de instelling ontzeggen en ultimo remedio uitschrijven¹, en externen weren door toegangsbeleid.
- Voor het ordelijk verloop van activiteiten op de campus kunnen instellingen huisregels opstellen.² Gezamenlijk hebben de instellingen de ‘Richtlijn protesten’ opgesteld.³
- De medezeggenschap speelt een belangrijke rol bij een sterke interne *governance* op instellingen. De betrokkenheid van de medezeggenschap bij het ontwikkelen en vaststellen van veiligheidsbeleid op de instelling is van groot belang. Bij het vertalen van de richtlijnen naar een bij de instelling passend beleid kan de medezeggenschap dan ook haar advies- of instemmingsrecht uitoefenen.
- Instellingen voeren risicoanalyses uit om in te schatten welke veiligheidsmaatregelen nodig zijn bij specifieke situaties. Instellingen gaan over de handhaving van hun eigen huis- en gedragsregels. Als dit niet meer lukt en demonstranten houden zich niet aan de regels, dan doen instellingen aangifte zodat de politie waar nodig snel kan ingrijpen. Instellingen schakelen hier dan over met de lokale driehoek. Het lokale gezag gaat over de inzet van de politie. Er is geen wettelijke grond - niet in de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk (WHW) of de Wet Openbare Manifestaties (WOM) - voor mij als minister van Onderwijs om in te grijpen bij acute situatie. Als minister kan ik ook niet treden in het vervolg bij het Openbaar Ministerie of bemoeienis hebben met de rechtsgang.
- Achteraf vindt bij instellingen in veel gevallen een interne evaluatie van de situatie plaats, al dan niet met betrokkenheid van de Raad van Toezicht van de instelling, al dan niet ondersteund door een externe evaluatie. Uit mijn gesprekken met de instellingen weet ik dat zij belangrijke *lessons learned* onderling met elkaar delen om van elkaar te leren.
- De Raad van Toezicht (hierna: RvT) is de werkgever en toezichthouder op het CvB. De RvT heeft de wettelijke taak toe te zien op de naleving door het CvB van wettelijke verplichtingen en de omgang met de branchecode goed bestuur. Daarmee hebben de RvT's een belangrijke rol bij het bewaken van de veiligheid van studenten en medewerkers. Vanuit haar verantwoordelijkheid dient de RvT op te treden in situaties dat het CvB de zorg voor een veilige leer- en werkomgeving niet naar behoren heeft ingevuld. Indien nodig voer ik het gesprek met een RvT om mij ervan te verzekeren dat zij haar verantwoordelijkheid neemt.
- De Inspectie van het Onderwijs (hierna: inspectie) kan op basis van signalen onderzoek doen en indien nodig herstelopdrachten geven aan het bestuur van een instelling. Als ultimum remedium kan ik, wanneer de inspectie na gedegen onderzoek tot de conclusie komt dat er sprake is van wanbeheer in de zin van de WHW, overgaan tot het geven van een aanwijzing aan de RvT.
- Ik werk momenteel aan een wetsvoorstel zorgplicht veiligheid in het vervolgonderwijs. Dit wetsvoorstel voorziet in versterking van toezicht op veiligheidsbeleid van instellingen. Doel van het beleid is dat er continu aandacht is voor een veilige leer- en werkomgeving. Het voorkomen van onveilige situaties en hoe daarbij te handelen als deze toch optreden, maakt hier onderdeel van uit. Bij een acute situatie blijft het CvB aan zet, maar op het

¹ Op grond van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW).

² Op grond van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW).

³ Zie: <https://www.universiteitennederland.nl/actueel/nieuws/universiteiten-en-hogescholen-publiceren-gezamenlijke-richtlijn-voor-protesten>

veiligheidsbeleid, inclusief de monitoring en evaluatie ervan, is na de invoer van de wettelijke zorgplicht sociale veiligheid steviger toezicht vanuit de RvT en de inspectie. En stevigere *checks and balances* door medezeggenschap. Het wetsvoorstel gaat naar verwachting dit najaar in internetconsultatie.